

Pincode.

Hoofdstuk 2: De rol van geld

17/10/25

Noordhoff

Brengt je verder

§ 2.1 Ontstaan van geld

Leerdoelen:

- Je kunt het verschil tussen directe en indirecte ruil uitleggen.
- Je kunt uitleggen hoe geld is ontstaan.
- Je kunt de drie functies van geld aan de hand van voorbeelden uitleggen.

§ 2.1 Ontstaan van geld

Ruilen zonder geld?

- Voordat er geld was ruilden mensen producten tegen producten. Dit noem je **directe ruil**.
- Met ruilmiddelen zoals geld is ruilen makkelijker. Als je voor ruilen een ruilmiddel gebruikt dan spreek je over **indirecte ruil**.
- Zout en schelpen werden bijvoorbeeld als ruilmiddel gebruikt. Later werd metaal gebruikt. Daarvan werden munten gemaakt. Zo ontstond het eerste geld.

§ 2.1 Ontstaan van geld

Betalen met munten en bankbiljetten

- Het handelen met gouden en zilveren munten leverde risico's op. Handelaren konden bijvoorbeeld overvallen worden.
- Handelaren gaven hun geld in bewaring. Ze kregen als bewijs daarvoor een **wissel**.
- De kantoren die de wissels beheerden werden de eerste banken. De wissels werden verhandeld en werden de eerste bankbiljetten.

§ 2.1 Ontstaan van geld

Drie functies van geld

- **Ruilmiddel:** je gebruikt geld om iets te kopen.
- **Rekenmiddel:** je gebruikt geld om de waarde van iets uit te drukken.
- **Spaarmiddel:** je bewaart geld om het op een later moment uit te geven.

§ 2.2 De waarde van geld

Leerdoelen:

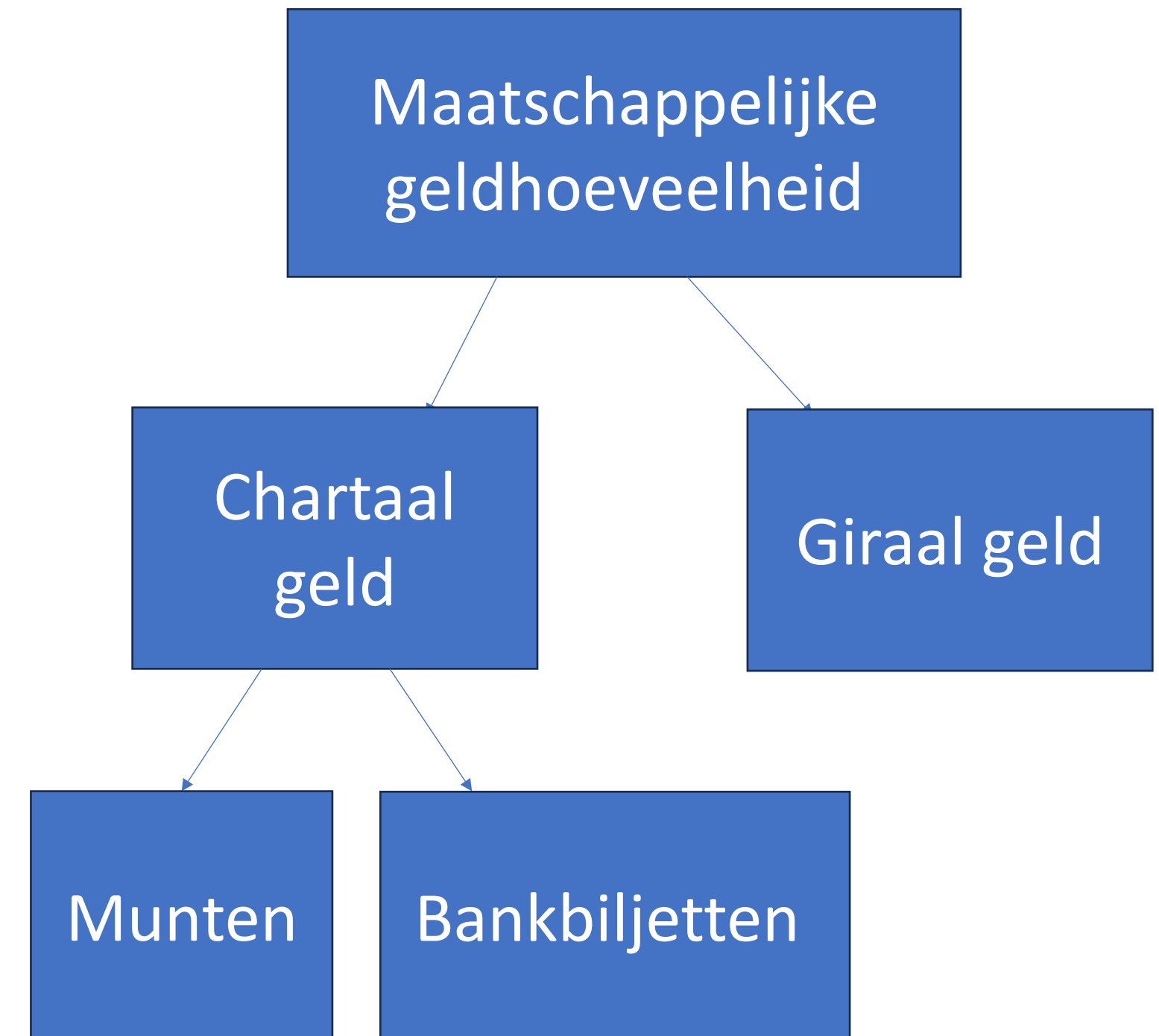
- Je kunt uitleggen dat de geldhoeveelheid bestaat uit chartaal en giraal geld.
- Je kunt uitleggen wat het verschil is tussen de extrinsieke en intrinsieke waarde van geld.
- Je kunt voorbeelden van echtheidskenmerken van geld noemen.

§ 2.2 De waarde van geld

Twee soorten geld

- **Chartaal geld:** munten en bankbiljetten.
- **Giraal geld:** geld dat klanten van een bank op een rekening hebben staan en waarmee ze kunnen betalen.

De **maatschappelijke geldhoeveelheid**: al het chartale en girale geld dat wordt gebruikt door gezinnen, bedrijven en de overheid.

§ 2.2 De waarde van geld

Is het waard wat er op staat?

- De waarde dat op een bankbiljet staat, noem je de **extrinsieke waarde** of **nominale waarde**.
- De waarde van het papier van het bankbiljet noem je de **intrinsieke waarde**.
- Als de intrinsieke waarde van een munt hoger zou zijn dan de extrinsieke waarde, dan zou je die munt beter kunnen omsmelten om het goud of zilver te verkopen.

§ 2.2 De waarde van geld

Om vervalsing tegen te gaan hebben bankbiljetten **echtheidskenmerken** zoals een *watermerk*, een *veiligheidsdraad* en een *hologram*.

§ 2.3 Koopkracht

Leerdoelen:

- Je kunt de oorzaken van inflatie noemen.
- Je kunt uitleggen dat inflatie een effect heeft op de koopkracht.
- Je kunt de verandering van de koopkracht berekenen.

§ 2.3 Koopkracht

Het stijgen van het gemiddelde prijspeil in een land noem je **inflatie**. Oorzaken van inflatie zijn:

- **Kosteninflatie:** een stijging van kosten wordt doorberekend in de prijs.
- **Bestedingsinflatie:** doordat er veel vraag is naar een product omdat mensen meer aan het product willen besteden, stijgt de prijs van een product.

Inflatie wordt gemeten door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Inflatie CPI 1979-2022

Bron: CBS NOS

§ 2.3 Koopkracht

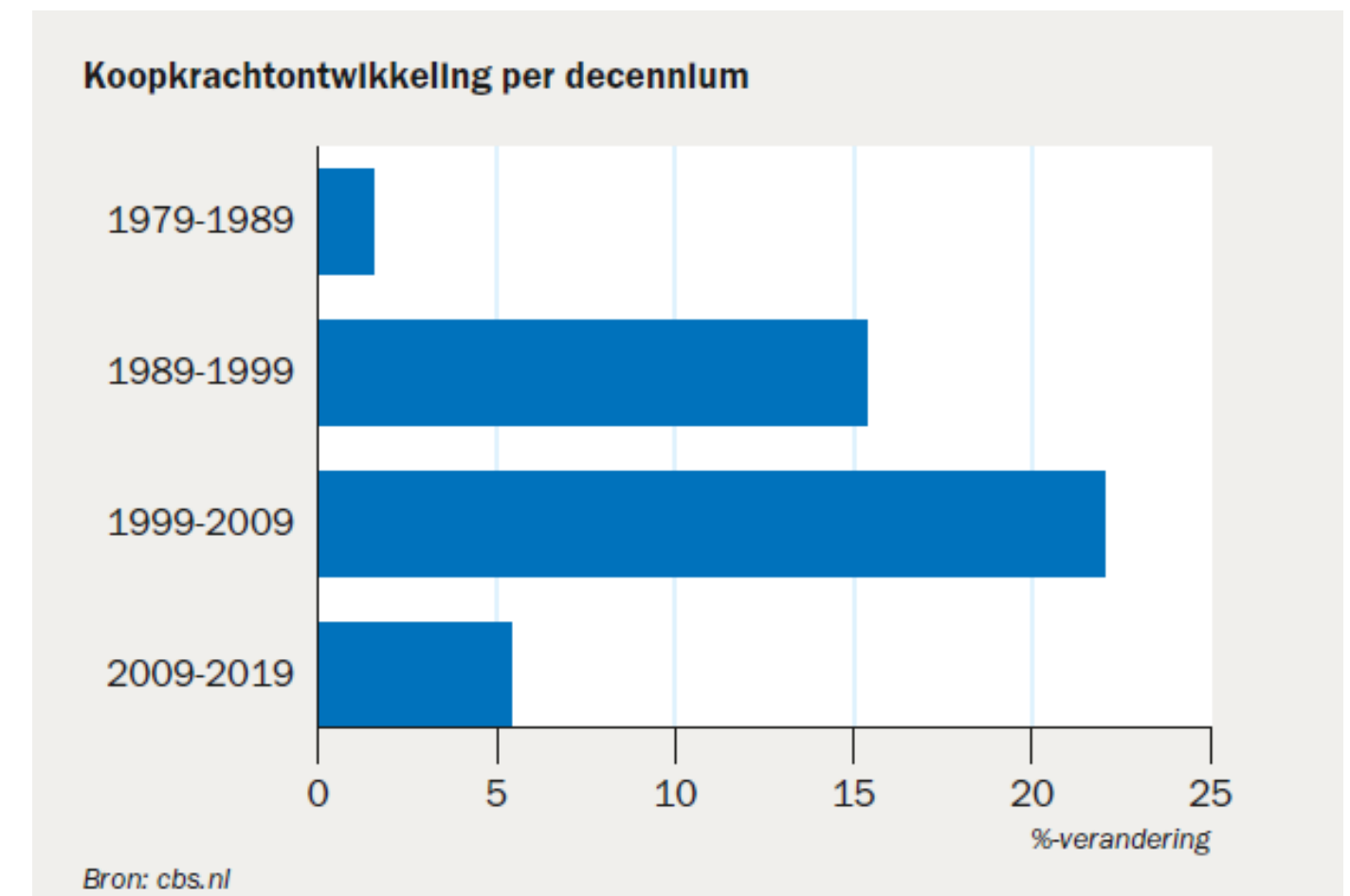
De hoeveelheid goederen en diensten die je met je inkomen kunt kopen heet de **koopkracht**. Je koopkracht wordt bepaald door inkomen en prijzen:

Prijzen en koopkracht

- Een stijging van de prijzen heeft een negatief gevolg op je koopkracht.
- Een daling van de prijzen heeft een positief gevolg op je koopkracht.

Inkomen en koopkracht

- Een stijging van je inkomen heeft een positief gevolg op je koopkracht.
- Een daling van je inkomen heeft een negatief gevolg op je koopkracht.

§ 2.3 Koopkracht

- De verandering van je inkomen in euro's is een verandering van het **nominale inkomen**.
- Als je van de procentuele verandering van het inkomen het inflatiepercentage afhaalt dan hou je de verandering van de koopkracht over. Je hebt dan de verandering van het **reëel inkomen** uitgerekend.

Berekenen koopkrachtverandering

Formule

Procentuele verandering reëel inkomen = procentuele verandering nominaal inkomen – inflatiepercentage

Voorbeeld

Iemand verdient eind 2025 € 3.500 en eind 2026 € 3.700. De inflatie in 2026 was 2%. Met hoeveel procent is het reëel inkomen veranderd?

$$\text{Procentuele verandering nominaal inkomen} = \frac{\text{€ 3.700} - \text{€ 3.500}}{\text{€ 3.500}} \times 100\% = 5,71\%$$

$$\text{Procentuele verandering reëel inkomen} = 5,71\% - 2\% = 3,71\%.$$

De koopkracht is met 3,71% gestegen.

*Hoe groot is de rol die
geld speelt in jouw leven?*

Noordhoff

Brengt je verder